

Sakun Mykola – PhD, Associate Professor of Mechanization and Automation of Agricultural Production, Head of the Department of Life Safety, Odessa State Agrarian University, st. Panteleimonovskaya, 13, Odessa, Ukraine, 65012.

Nagornyyuk Volodymyr – PhD, Associate Professor of Mechanization and Automation of Agricultural Production, Department of Safety of Life, Odessa State Agrarian University, st. Panteleimonovskaya, 13, Odessa, Ukraine, 65012.

УДК502.175(477)

О. А. ПАЛІЄНКО

АНАЛІЗ І ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

В даній статті розглядаються аспекти і підходи трансформації екологічного світогляду в умовах глобалізації, проведено аналіз екологічної кризи в Україні та світі, проаналізовані наукові та статистичні дослідження стану екологічної безпеки, рівень захворювань населення України, охарактеризовані причини погіршення екологічної ситуації, з'ясовані шляхи вирішення проблеми охорони здоров'я та безпеки життєдіяльності населення, обґрунтована необхідність формування екологічної свідомості як найважливішого фактора вирішення екологічних проблем.

Ключові слова: екологічна безпека, загроза життя, екологічна криза, захворювання, працездатність населення, забруднення території.

В данной статье рассматриваются аспекты и подходы трансформации экологического мировоззрения в условиях глобализации, проведен анализ экологического кризиса в Украине и мире, проанализированы научные и статистические исследования состояния экологической безопасности, уровень заболеваний населения Украины, охарактеризованные причины ухудшения экологической ситуации, определены пути решения проблемы охраны здоровья и безопасности жизнедеятельности населения, обоснована необходимость формирования экологического сознания как важнейшего фактора решения экологических проблем.

Ключевые слова: экологическая безопасность, угроза жизни, экологический кризис, заболевание, работоспособность населения, загрязнение территории.

In this article aspects and approaches of transformation of ecological world view are examined in the conditions of globalization, the analysis of ecological crisis is conducted in Ukraine and world, scientific and statistical researches of the state of ecological safety, level of diseases of population of Ukraine, described reasons of worsening of ecological situation, are analysed, from ways of decision of problem of guard healthy and safety of vital functions of population, reasonable necessity of forming of ecological consciousness as a major factor decision ecological problem.

The study of ecological safety is conditioned as a social need in the study of the spiritual foundations and social regulators of the doctrine of ecological safety of Ukraine, the need for development of which has long been overdue, and the need for practical solution to the problem. A factor that actualizes the problem is the social and spiritual need for shaping the values of the ecological consciousness as a form of social consciousness, the cultivation of an ecological world outlook as the basis of an environmentally safe society.

Keywords: ecological safety, threat of life, ecological crisis, disease, capacity of population, contamination of territory.

Вступ. Головне місце серед численних соціально значущих проблем всіх жителів Землі на початку третього тисячоліття, пов'язаних з діяльністю і способом життя людини, займає проблема виживання всього живого на планеті. За словами Ауреліо Печчеї, першого президента Римського клубу, «людина стала сама для себе ахіллесовою п'ятою, вона – точка відліку, в ній всі початки і кінці». Спосіб життя людини, – це зліпок соціальних відносин у суспільстві в цілому, показник того, як особистість реалізує навколишні умови життєдіяльності в інтересах свого здоров'я» [9]. Спосіб життя розглядається як біосоціальна категорія, яка інтегрує уявлення про певний тип життєдіяльності людини і характеризується його професійною (навчальною) діяльністю, побутом, способом задоволення матеріальних і духовних потреб [1].

Україна є однією з найбільш неблагонадійних в екологічному відношенні країн Європи. Адже економіка країни формувалась без урахування об'єктивних потреб та інтересів населення, в той час як фінансування природоохоронних заходів здійснювалось за залишковим принципом. Внаслідок цього її економіка перенасичена хімічними, металургійними та гірничорудними виробництвами із застарілими технологіями і значним руйнівним впливом на навколишнє середовище. Створені гігантські центри надмірного зосередження промисловості, які характеризуються високим антропогенним впливом на

природне середовище, серед яких насамперед Донбас і Придніпров'я. Це найбільш забруднені регіони в Європі. Вони займають 18 % території з 28 % населення України, виробляється 40 % загального обсягу промислової продукції. Недосконалі технології видобування та переробки мінеральної сировини, незадовільне вирішення питання комплексного освоєння родовищ призводить до того, що в надрах залишається і втрачається: розвіданих запасів нафти – 70 %, солей – 50 %, вугілля – 40 %, металів – 25 %. Відходи видобутку і переробки корисних копалин майже не використовуються в народному господарстві і займають при цьому десятки тисяч гектарів сільськогосподарських угідь, ускладнюючи екологічну ситуацію.

Аварія на Чорнобильській АЕС ускладнила радіологічну ситуацію в Україні. Починаючи з 1986 р., на забруднених територіях виконується комплекс хімічних, агротехнічних і організаційних заходів щодо зниження надходження радіонуклідів у продукцію. Але екологічна ситуація в Україні з метою її оздоровлення потребує мобілізації зусиль усіх урядових і неурядових організацій, вчених, виробників, господарських і контролюючих органів, громадськості. Громадяни України мають право на екологічну безпеку. Це право забезпечується комплексом юридичних, економічних, технологічних і гуманітарних чинників.

© О. А. Палієнко. 2017

В Декларації про незалежність України проголошені основи екологічної безпеки, на конституційному рівні – в Конституції України, ст. 16 проголошено, що екологічна безпека і екологічна рівновага на території України, збереження генофонду народу – обов'язок держави; статті 49 та 50, гарантують право кожній людині на охорону здоров'я, медичну допомогу, безпечне для життя і здоров'я природне середовище і у випадку порушення цього права, компенсацію нанесеної шкоди.

Тому стратегія природокористування в Україні має бути однією з фундаментальних складових процесу розбудови правової демократичної держави з розвинутою ринковою економікою. В контексті цього стан здоров'я населення України сьогодні розглядається як показник цивілізованості держави, що відображає соціально-економічне становище суспільства. Згідно з резолюцією ООН № 38/54 від 1997 р. здоров'я населення вважається головним критерієм доцільності й ефективності всіх без винятку сфер господарської діяльності. Середня тривалість життя громадян України на 10-12 років менша, ніж у країнах ЄС. За оцінками фахівців, близько 75 % хвороб у населення є наслідком умов праці і способу життя. Такі показники свідчать про низький або малоефективний рівень соціально-економічних, просвітницьких та оздоровчих заходів.

Аналіз літературних даних та постановка проблеми. Актуальність дослідження екологічної безпеки обумовлюється як соціальною потребою в дослідженні духовних основ і соціальних регуляторів доктрини екологічної безпеки України, необхідність розробки якої давно вже назріла, так і необхідністю практичного вирішення поставленої проблеми. Фактором, який актуалізує проблему, виступає соціальна і духовна потреба у формуванні ціннісних основ екологічної свідомості як форми суспільної свідомості, виховання екологічного світогляду як основи екологічно безпечного соціуму.

Вирішення цих проблем та перспективи їх вирішення неможлива без наукових досліджень здоров'я і працездатності населення країни та їх зв'язок зі екологічним станом в Україні. З огляду на цю проблему були присвячені праці В. О. Лисичкіна, Л. О. Шелестіна, Б. В. Боева, Г. В. Осипова, Муравова І. В., Булича Е. Г., Брехмана І. І., Бакка М. Т., Мельничука А. С., Сівко В. І., Коцур Н. І., Язловецького В. С. та ін.

Виклад основного матеріалу. Екологічна безпека створює умови, при яких не порушується екологічна комфортність життя, реалізується здатність протистояти загрозам життю, здоров'ю людині, включаючи її благополуччя, права на безпечне середовище життя, на джерела життєзабезпечення, природні ресурси. Екологічна безпека окремої людини, нації, цивілізації залежить від дій як окремої людини, так і всього суспільства.

Глобальні негативні зміни навколишнього середовища Хартією європейської безпеки (Стамбул, 1999), визначені як новий загальний виклик і віднесені до серйозних факторів, що впливають на європейську безпеку. Від того, якою буде відповідь люд-

ства на цей виклик, залежить безпека ХХІ століття і ймовірність виживання всього живого.

Науковці вважають, що необхідність рішення глобальних екологічних проблем припускає істотну переорієнтацію економічних, політичних, соціальних, науково-технічних парадигм, зорієнтованих на цінності екологічної безпеки, як духовні і соціокультурні регулятори соціуму [4].

Екологічна криза другої половини ХХ ст., є загрозою руйнування природних систем життєзабезпечення і саморегуляції біопроектів планети. Її відмінною рисою є антропогенний характер походження. Порушення процесів самоорганізації і самовідновлення біосфери, руйнування озонового шару і критичне забруднення середовища, катастрофічне виснаження природних ресурсів, теплова криза, розширення епідемічних захворювань і погроза руйнування генома людини ставлять людство на межу виживання. Ця криза має якісно іншу природу порівняно з усіма попередніми кризами. Вона охопила всю планету і повністю спричинена не природними процесами, а діяльністю людини. Темпи зміни параметрів біосфери, виявились у сотні і тисячі разів вищими за темпи природної еволюції. Розпочалася загальна глобальна деградація природного середовища проживання. За даними експертів ВООЗ, 80 % захворювань людей зумовлені несприятливим станом навколишнього середовища і незадовільними умовами життя у промислових центрах. Підраховано, що у ХХ ст. збільшилися: швидкість зв'язку – у 100 млн. разів; швидкість записування інформації – в 1 млн. разів; вироблення енергії – в 1 тис разів; швидкість пересування – у 100 разів; вироблення товарів – в сотні разів. Для такого росту технічного прогресу знадобилося мільярди тон нафти, вугілля, різних видів руди, мільйони тон металу, сотні тисяч нових хімічних продуктів і багато іншого. Так виник і щороку зростає вплив речовин, чужорідних для самої людини – ксенобіотиків.

Отже, всі види техногенної діяльності людини призвели до – гігантського хімічного та фізичного пресингу на все живе. З'явилися не лише професійні захворювання, але й екологічні патології та екологічні хвороби. Адаптаційні можливості людського організму значні, але не безмежні. Під впливом ксенобіотиків постійно відбуваються непомітні, невиражені зміни (порушення, перетворення, трансформації) в органах і тканинах, у структурах з високим метаболізмом, перехід до патології на молекулярному та клітинному рівнях, а згодом і на макрорівні.

Екологічна криза залишає людству обмежений часовий інтервал на рішення проблеми свого виживання, рішенням якої може бути нова парадигма соціального розвитку, заснована на пріоритетах і цінностях екологічної безпеки на особистісному, національному, регіональному і глобальному рівнях.

Тому, основною метою суспільства, його стійкого розвитку є досягнення екологічної безпеки. У системі цінностей такого суспільства екологічна безпека повинна виступати як пріоритетна цінність вищого гатунку. Констатація глобальної екологічної кризи і усвідомлення суспільством необхідності адекватних заходів, спрямованих на запобігання екологічної ката-

строфи, виявились провідними факторами осмислення феномена екологічної безпеки як однієї із пріоритетних цінностей глобалізованого суспільства. Підставою для осмислення безпеки як ціннісного феномену служить її зміст, який виражає результати акту оцінювання різних сторін процесу взаємин природи і суспільства, що характеризується відсутністю або максимальним зниженням екологічних загроз і ризиків [5].

Узагальнення і аналіз вищенаведених підходів до екологічної безпеки дозволяє виділити такі основні її змісти. Екологічна безпека – це система «природа-суспільство», що характеризується стійкістю і гармонійністю, захищеністю природного середовища від руйнівного антропогенного впливу і збереження здатності до самовідновлення екосистем, захищеністю суспільства від екологічних загроз і стихійних лих і забезпечення «здорових природних умов життєдіяльності суспільства».

Прагнення, бажання та інтерес людини до безпечного існування в умовах наростаючої екологічної кризи дозволяє визначити стан екологічної безпеки як явище, що має загальнолюдську цінність. На I Всесвітньому конгресі «Наука безпеки» В. Гейзен сформулював визначення науки про безпеку як «взаємодію між людиною, технологією і навколишнім середовищем, яка направлена на створення урівноваженого симбіозу цих трьох елементів», відзначаючи, що «громадяни розглядають безпеку як суб'єктивну цінність, що відповідає по суб'єктивних поняттях цінності і базується на суб'єктивній вигоді. У дійсності, ризик є нормальною ситуацією і зменшення ризику до прийняттого рівня повинне розглядатися як «блага», за яке суспільство повинне платити» [3].

Екологічна безпека сьогодні є фундаментальною потребою людства, умовою його виживання і цивілізованого розвитку, значимість якого усе більше зростає. Про це свідчить висновок учених про вступ цивілізації в епоху екологічних війн. На 7-й сесії Комісії ООН по стійкому розвитку в доповіді В. Данилова-Данильяна був зроблений висновок про те, що в Югославії вперше в історії Цивілізації проводилася спланована масштабна екологічна війна з використанням екологічних видів зброї, що впливають на радикальну трансформацію навколишнього середовища [8].

Фактором підвищення значимості екологічної безпеки є біологічний тероризм, який не визнає національних границь і використовує для терактів біотехнології. Проблема біологічного тероризму останнім часом були присвячені низка міжнародних конференцій і наукових статей. Свідченням серйозної стурбованості суспільства і урядів про збереження генома людини є факт створення Міжвідомчої комісії з питань біологічної і генетичної безпеки при Раді національної безпеки і оборони України і розробки проекту відповідної державної програми. Все це дозволяє зробити висновок про статусну зміну ціннісного характеру екологічної безпеки. Виступаючи найважливішим фактором «збереження самоорганізаційної здатності планетарної цивілізації», екологічна безпека

придбала статус цінності загальноцивілізаційного, глобального рівня.

Екологічна безпека на відміну від інших видів безпеки є усвідомлення не тільки ціннісного характеру безпеки існування самого суспільства, але й осмислення виняткової значимості для людства самої природи як умови і передумови соціального буття. Тобто, природа ніби «наділяється статусом суб'єкта» екологічної безпеки як самоорганізована система, яка має «свої інтереси» і «потребуюча» етичного до себе відношення. Саме така оцінка і дозволяє розглядати екологічні кризи як «включення запобіжних систем» природи у відповідь на антропогенний і техногенний впливи.

Аналіз статистичних даних щодо рівня здоров'я населення України свідчать про те, що він бажає бути кращим – зростає рівень смертності, особливо серед працездатних, збільшується інвалідизація, скорочується народжуваність. Так, на сьогодні неінфекційні захворювання є причиною 86 % випадків смерті та 77 % хвороб в Європейському регіоні, більшість з них становлять серцево-судинні захворювання [6]. Беручи до уваги зростаючі обсяги витрат та масштаб проблем, пов'язаних з хронічними захворюваннями, всі країни, в тому числі й наша, розробляють комплексний план боротьби з цією проблемою. Оскільки більшість хронічних захворювань залежить від способу життя, та усунення поведінкових факторів ризику, згідно з проведеними оцінками, дало б можливість уникнути 80 % випадків хвороб серця, інсульту, цукрового діабету 2-го типу та 40 % онкологічних захворювань. Без розширення спектра дій галузі охорони здоров'я та участі в профілактиці серцево-судинних захворювань різних секторів суспільства, самого населення, смертність від хвороб щорічно зростатиме, а середня тривалість життя зменшуватиметься [2].

Соціально-економічна криза, що охопила суспільство, негативно впливає на відтворення населення України. Коефіцієнти народжуваності і смертності продовжують змінюватися в такому ж напрямку, як і в попередні роки, тобто спостерігається негативний приріст населення, смертність перевищує народжуваність, щорічно чисельність населення зменшується на 0,8–1 %. Починаючи з 1991 р., показник природного приросту в Україні є від'ємним: у 2001 та 2003 рр. він становив – 7,5 %, у 2002 – 7,6 %, у 2004 – 7,0 %, у 2005 р. – 7,6 %. За останні 10 років середня тривалість життя чоловіків знизилась на 4,5 роки, жінок – на 2 роки і складає близько 62 роки (для порівняння – у Японії люди живуть на 15 років довше), тобто, можна говорити про депопуляцію і вимирання українського народу, коли 50 % чоловіків і 40 % жінок не доживають до пенсійного віку [7].

Кількість пологів зменшилося приблизно на 40 %, відносно частіше, ніж раніше, спостерігаються пологи в матерів у віці до 14–18 років (при цьому діти народжуються, як правило, з порушеннями здоров'я). Дитяча смертність – на одному з перших місць у світі. Материнська смертність при пологах зросла в 2 рази. З 4-х вагітностей лише одна протікає без ускладнень, мертвонароджуваність у 2–3 рази більша, ніж у Європі, кількість недоношених дітей збільшилася в 5

разів. Кожна 17-а жінка продуктивного віку має психоневрологічні порушення, кожен 6-ий чоловік – хронічний алкоголік.

За останні роки захворюваність населення України (за даними офіційної статистики) збільшилася на 27,3 %. Основними захворюваннями є:

- пухлини (80% з них обумовлені хімічними канцерогенами з навколишнього середовища) – 23,8 %;
- серцево-судинні (інфаркт міокарда й ін.) – 19,6 %;
- органів дихання – 17,5 %;
- нервової системи і органів чуттів – 10,2 %;
- органів травлення – 9,1 %;
- кістково-м'язової системи та сполучної тканини – 5,6 %;
- сечостатевої системи – 4,6 %, травми та отруєння – 4,5 %;
- хвороби ендокринної системи – 2,9 %;
- захворювання органів травлення – 2,2 %.

Така ситуація значною мірою пояснюється недостатньою профілактикою захворювань, слабкою пропагандою здорового способу життя, низькою якістю диспансерного обслуговування та амбулаторного лікування. Це підтверджується даними, одержаними в ННЦ "Інститут кардіології ім. М.Д. Стражеска" АМН України. У нашій країні курять 51,1 % чоловіків та 20,5 % жінок, що мешкають у містах, надлишкову масу тіла реєструють у 22,1 % дорослого населення. Порушення обміну ліпідів згідно з результатами епідеміологічних досліджень, проведених в Україні, реєструють у 27,5 % населення працездатного віку.

Про свою хворобу знають 62 % хворих, одержують лікування 23 %, причому ефективно лікуються 12,8 %. Необхідно зазначити, що рекомендації щодо профілактики захворювання та здорового способу життя одержують тільки 10% хворих. Привертає увагу стійка тенденція до зростання поширеності гіпертонічної хвороби [10].

Аналіз поширеності захворювань по регіонах України (серед дорослих та підлітків) свідчить, що найвищим цей показник є в Центральному, Південно-Східному та Північно-Східному регіонах. Найбільш високі показники хвороб системи кровообігу спостерігаються в Центральному та Північно-Східному регіонах, патології органів травлення у Центральному та Західному регіонах, травми та отруєння найчастіше трапляються у Південно-Східному регіоні, хвороби ендокринної системи найбільше спостерігаються в Центральному регіоні, новоутворення у Південно-Східному та Південному регіонах, найвищий рівень хвороб крові та кровотворних органів у Центральному та Західному регіонах.

Висновки. Оцінка медико-соціальної ситуації в Україні свідчить про необхідність з одного боку в активізації роботи первинної ланки охорони здоров'я щодо своєчасного виявлення хворих з чинниками ризику і початковими факторами хвороби, вдосконалення підходів до лікування і експертизи тимчасової чи постійної втрати працездатності; з іншого боку – популяризація здорового способу життя, усвідомлення керівництвом держави проблем профілактики захво-

рювань, що ставить збереження здоров'я населення на один щабель із збереженням суверенітету країни, підвищенням добробуту населення та іншими національними інтересами держави.

Здоров'я, за визначенням ВООЗ, це не лише відсутність хвороб та фізичних вад, а й стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя. На жаль, більшість українців сьогодні не можуть похвалитися добрим здоров'ям, як, власне, і довгим життям. За прогнозами вчених до 2020–2050 років може початися стрімке руйнування цивілізації, або її болісне відродження шляхом переходу на нові пріоритети і принципи організації своєї життєдіяльності на основі реальної, а не декларативної гармонії усередині соціумів, між ними і природою. Пошук і реалізація дійсного механізму цієї гармонізації, впровадження відповідних норм життєдіяльності в суспільну свідомість і підсвідомість Людства є надією на рятування від погрози глобальної катастрофи в XXI столітті.

Список літератури:

1. Бредіхіна, Н. Орієнтації населення на здоровий спосіб життя: регіональний аспект [Текст] / Н. Бредіхіна. – Челябинськ, 2006. – 153 с.
2. Гайдаєв, Ю. О. Стан здоров'я населення України та забезпечення надання медичної допомоги [Текст] / Ю. О. Гайдаєв, В. М. Коваленко, В. М. Корнацький. – К., 2007. – 97 с.
3. Geysen, W. J. The Structure of Safety Science: Definitions, Goals and Instruments [Text] / W. J. Geysen. – 1st World Congress on Safety Science: Living in Safety. Teil 1 Koln, 1990.
4. Екологічна безпека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.novaecologia.org/voecos-2057-3.html>
5. Екологія як один з чинників впливу на здоров'я людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.novaecologia.org/voeco-697.html>
6. Коваленко, В. М. Стан серцево-судинної патології та шляхи його покращання в Україні [Текст]: метод. пос. / В. М. Коваленко, В. М. Корнацький, А. П. Дорогой та ін. – К., 2003. – 45 с.
7. Коваленко, В. М. Сучасний стан здоров'я народу та напрямки його покращання в Україні [Текст] / В. М. Коваленко, В. М. Корнацький, Т. С. Манойленко, О. І. Прокопишин. – К., 2005. – 141 с.
8. Лисичкин, В. А. Закат цивилизации, или Движение к ноосфере: (Экология с разных сторон) [Текст] / В. А. Лисичкин, Л. А. Шелепин, Б. В. Боев. – М.: ТОО «ИЦ-гарант», 1997. – 345 с.
9. Печей, А. Людські якості [Текст] / А. Печей. – М.: Прогрес, 1980. – 321 с.
10. Смирнова, І. П. Результати реалізації програми профілактики і лікування артеріальної гіпертензії [Текст] / І. П. Смирнова, І. М. Горбась // Нова медицина. – 2004. – № 4. – С. 12–14.

References

1. Bredikhina, N. (2006). Oriientatsii naselennia na zdorovyi sposib zhyttia: rehionalnyi aspekt. Cheliabinsk, 153.
2. Haidaiev, Yu. O., Kovalenko, V. M., Kornatskyi, V. M. (2007). Stan zdorov'ya naselennia Ukrainy ta zabezpechennia nadannia medychnoi dopomohy. Kyiv, 97.
3. Geysen, W. J. (1990). The Structure of Safety Science: Definitions, Goals and Instruments. – 1st World Congress on Safety Science: Living in Safety. Teil 1 Koln.
4. Ekolohichna bezpeka. Available at: <http://www.novaecologia.org/voecos-2057-3.html>
5. Ekolohiia yak odyn z chynnykiv vplyvu na zdorov'ya liudyny. Available at: <http://www.novaecologia.org/voeco-697.html>
6. Kovalenko, V. M., Kornatskyi, V. M., Dorohoi, A. P. et. al. (2003). Stan sertsevo-sudynnoi patolohii ta shliakhy yoho pokrashchannia v Ukraini. Kyiv, 45.
7. Kovalenko, V. M., Kornatskyi, V. M., Manoilenko, T. S., Prokopysyn, O. I. (2005). Suchasnyi stan zdorovia narodu ta napriamky yoho pokrashchannia v Ukraini. Kyiv, 141.

8. Lisichkin, V. A., Shelepin, L. A., Boev, B. V. (1997). Zakat civilizatsii, ili Dvizhenie k noosfere: (Ehkologiya s raznyh storon). Moscow: TOO «IC-garant», 345.
9. Pechchei, A. (1980). Liudski yakosti. Moscow: Prohres, 321.
10. Smyrnova, I. P., Horbas, I. M. (2004). Rezultaty realizatsii prohramy profilaktyky i likuvannya arterialnoi hipertenzii. Nova medytsyna, 4, 12–14.

Надійшла (received) 10.05.2016

Бібліографічні описи / Библиографические описания / Bibliographic descriptions

Аналіз і шляхи вирішення проблем екологічної безпеки в Україні/ Палієнко О. А. / Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Механіко-технологічні системи та комплекси. – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – No 19(1241). – С.147–151. – Бібліогр.: 10 назв. – ISSN 2079-5459.

Анализ и пути решения проблем экологической безопасности в Украине / Палиенко О. А. / Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Механіко-технологічні системи та комплекси. – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – No 19(1241). – С.147–151. – Бібліогр.: 10 назв. – ISSN 2079-5459.

Analysis and ways of solving environmental safety problems in Ukraine/ Palienko O. //Bulletin of NTU “KhPI”. Series: Mechanical-technological systems and complexes. – Kharkov: NTU “KhPI”, 2017. – № 19 (1241). – P.147–151. – Bibliogr.:10. – ISSN 2079-5459

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Палієнко Ольга Адольфівна – кандидат історичних наук, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», доцент кафедри медико-біологічних дисциплін і валеології, вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, Київської обл., Україна, 08401; olgapalienko03@gmail.com.

Палиенко Ольга Адольфовна – кандидат исторических наук, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», доцент кафедри медико-біологічних дисциплін і валеології, вул. Сухомлинського, 30, г. Переяслав-Хмельницький, Київської обл., Україна, 08401; olgapalienko03@gmail.com.

Paliyenko Olga – candidate of historical Sciences, state higher educational institution «Pereyaslav-Khmelnytsky state pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda», associate Professor of biomedical Sciences and valeology, str., 30, Pereyaslav-Khmelnytsky, Kiev region, Ukraine, 08401; olgapalienko03@gmail.com.

УДК 658.382.3(075) 614.8(075)

В. М. САВЧЕНКО, Н. М. ЦИВЕНКОВА, Л. Г. САВЧЕНКО

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОГО РИЗИКУ, ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ ТА ПРОФЗАХВОРЮВАНОСТІ В ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА УКРАЇНИ

Розглянуто рівень професійних ризиків, виробничого травматизму та профзахворюваності в галузі тваринництва України та здійснено їх розподіл за сферами діяльності. Представлено структуру уражень працівників тваринництва, типів захворювань на виробництві та розподіл первинно виявлених профзахворювань і отруєнь за тривалістю впливу на працюючих основних негативних виробничих факторів. Зазначене свідчить про необхідність: дотримання трудової дисципліни; підвищення професійного рівня з техніки безпеки при роботі з машинами, обладнанням та під час обслуговування тварин з метою усунення причин і джерел травмування; підвищення якості навчання та атестації працівників галузі.

Ключові слова: галузь тваринництва, виробничий травматизм, професійний ризик, рівень виробничого травматизму, профзахворювання.

Рассмотрены уровень профессиональных рисков, производственного травматизма и профзаболеваемости в области животноводства Украины и осуществлено их распределение по сферам деятельности. Представлена структура пораженных работников животноводства, типов заболеваний на производстве и распределение первично выявленных профзаболеваний и отравлений по продолжительности воздействия на работающих основных негативных производственных факторов. Указанное свидетельствует о необходимости: соблюдения трудовой дисциплины; повышения профессионального уровня по технике безопасности при работе с машинами, оборудованием и при обслуживании животных, с целью устранения причин и источников травмирования; повышения качества обучения и аттестации работников отрасли.

Ключевые слова: отрасль животноводства, производственный травматизм, профессиональный риск, уровень производственного травматизма, профзаболевания.

This article researches the degree of professional risks, occupational injuries and professional sickness in the field of animal husbandry in Ukraine, and their distribution by areas of activity. The structure of occupational injuries of workers of animal husbandry, the types of professional diseases, and a distribution of a primary identified occupational diseases and poisoning effect by the duration of influence on workers of main negative production factors are given. The above mentioned points on necessity of: respecting the technological and labor discipline; improving the level of accident prevention when working with machinery, equipment and during animal care, to exclude the reasons and sources of injury; improving quality of training and certification of workers.

Keywords: animals husbandry, occupational injuries, professional risk, level of production traumatism, professional sickness.

© В. М. Савченко, Н. М. Цивенкова, Л. Г. Савченко. 2017